

25 jaar varen met de Westerdijk zeeschouw Weerlicht

Tekst en foto's: Els Knol-Licht, illustraties Fred Licht, Middelstum

Na de aflevering over de reünie van de door Westerdijk gebouwde schepen in Eernewoude, belichten we een specifieke ervaring op het wad. Het wedstrijdzeilen op stromend water. Dat dat totaal anders is dan op stroomloze binnenwateren zal in deze aflevering duidelijk worden. Ik hoop dat velen er hun voordeel mee kunnen doen, niet alleen bij het wedstrijdveren, maar vooral bij het zeilen over het wad, zodat veel minder dan nu het geval is de motor hoeft te worden gebruikt..

Garnalenrace '98. Zusterschip Gossiemijsne zit ons op de hielen. Ze blijken inmiddels echte leuke concurrenten geworden te zijn. Foto: Erika van der Steen

Bijna vanaf het begin dat we met deze schouw zeilen hebben we deelgenomen aan de (voor-en najaars)wedstrijden die in Lauwersoog georganiseerd worden door de Watersportvereniging Lauwerszee.

In tegenstelling tot wat je vaak ziet bij wedstrijden, dat de schipper met een stel welwillende kameraden aan de start verschijnt, hebben wij altijd samen gevaren. In de wedstrijden wel 'extra bemand', in de kinderjaren aangevuld met studievrienden of familieleden. Naarmate onze dames groter werden, zeilden we bij voorkeur als gezin. Een beter ingewerkt team kun je niet hebben!

Eigen kweek wedstrijd bemanning.

Rinske en Luuk voor het dek- en trimwerk, Joske en ik voor de fijnere afstemming in de kuip. Zelf stuur ik in wedstrijden altijd, op die ene keer na dat Joske als puber het roer koelbloedig en met veel gevoel overnam, toen ik door een nare schouderblessure het helmhout wel uit handen moest geven. Ook nu de dames allang het huis uit zijn, willen ze op de wedstrijden graag blijven bemannen. Een portie gezonde strijd lust en het resultaat werken daar positief aan mee. Rinske's vriend Tijs, ook met zeilen opgegroeid, versterkt ons team soms, maar voelt zich wel eens teveel bij zoveel 'schouw- en beterweters' aan boord.

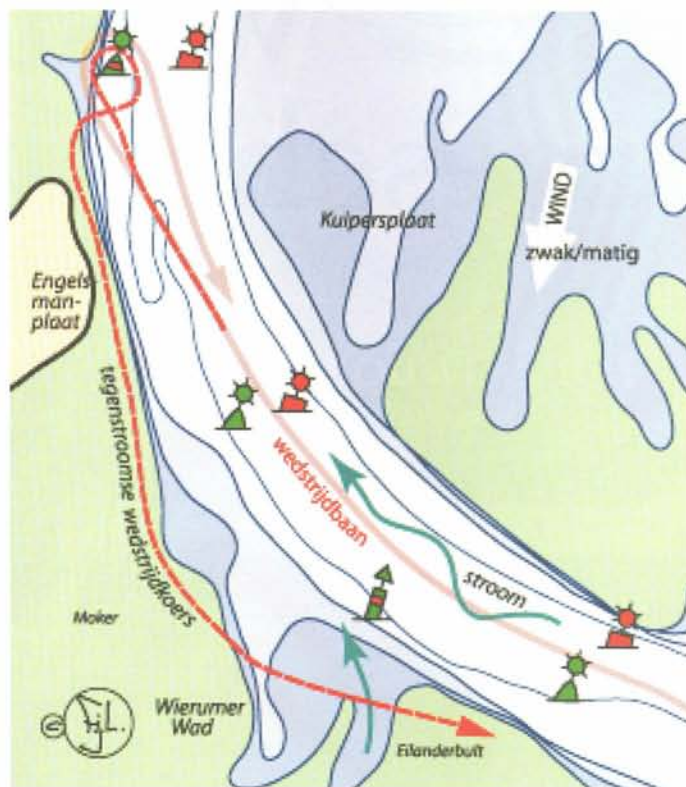
KEERKOPPELING LOS

Het zal najaar 1977 geweest zijn dat we voor het eerst de strijd zullen aangaan met een stuk of acht andere wedstrijdminnende rond- en platbodems uit de buurt. Pa Licht en mijn jongste broer, Ronald, gaan mee als bemanning. Het grut is ondergebracht bij Oma.

Het is vreselijk weer. Bui en windkracht 8. De wedstrijd is 'buiten', op de Zoutkamperlaag. Door de Westelijke windrichting en laatste uur afgaand tij staat er een relatief onrustig zeeje. We hebben, gezien de wind, zwaar gereefd. Te zwaar. Het loopt voor geen meter. Eigenlijk gekkenwerk om zo de eerste wedstrijd te willen varen. Als het tij keert, en dat zal onherroepelijk gebeuren, zal het vast rustiger gaan, maar dat willen we niet afwachten. We keren terug naar de sluís en willen afmeren aan het remmingwerk. Ze zijn met een schutting naar binnen bezig. Ronald staat aan het roer en bedient de gashandle. In plaats van stoppen, schieten we vooruit als hij de handle in de achteruit zet. 'Andere kant op', brult Luuk die op het voordek klaar staat met een landvast. Ronald reageert snel met nieuwe actie. Handle ander kant op. Weer sprong voorwaarts. Luuk rent tierend naar achteren. Drukt met kracht de handle in de achter uit...de schouw schiet nogmaals vooruit. Dit gaat mis. Om knallen op de dichte sluisdeur te voorkomen geeft Luuk vol roer naar bakboord en poogt in de nauwer wordende trechtermond nog een draai linksom te maken. De kop dreunt op het remmingwerk aan de overzijde, de kluiverboom steekt tussen de palen. De schouw deinst wat terug. We maken geschrokken vast. De schade blijkt te verwaarlozen. Dan kijken wat er mis is. Een moertje bij de keerkoppeling is losgetrild. Zal niet goed aangedraaid zijn geweest. Nieuwigheid, gebrek aan roest.

Je moet er niet aan denken wat er gebeurd was als we de wedstrijd hadden uitgevaren en het remmingwerk vol broos polyester had gelegen...!

In het volgend voorjaar schrijven we opnieuw in. Rustig weer, zeer rustig. De route voor rond- en plat gaat, evenals die voor de scherpe jachten, via een aantal boeien op de Zoutkamperlaag naar de uiterton en met een mooi voordewindsrak weer terug. We winnen. Onze eerste overwinning werd door oudgedienden afgedaan met de legendarische woorden 'Voor de wind vaart zelfs een bos stro'. Daar sta je dan met je trotse gevoel!

Omweg Buitenstrooms loont © Fred.J.Licht.

Na verloop van jaren raakt men in Lauwersoog er wel aan gewend dat we vaker winnen. We weten hoe we met een bos stro moeten omgaan. Vooral nadat we 'het lucratief op stroom varen' onder de knie krijgen door steeds goed op het tij, de tijd, op de dieptemeter, op stroomrafelingen, stroomrichting en vlaagjes te letten. Dat doen we niet alleen tijdens de wedstrijden, maar gewoon vanzelf elke keer als we zeilen en je je eigen snelheid kunt vergelijken met andere zeilschepen in de buurt.

Een geweldige eye-opener hadden we begin jaren tachtig in een wedstrijd toen we zagen hoe de eerder genoemde Gulden Willem als enige na het rondenvan de scheidingston bij het Smeriggat de rand langs de Engelsmanplaat en de ingang van het Wierumerwad opzocht. En zo met een grote omweg over ondiep water, alle schepen ver achter zich liet, die over de grond gezien voor de kortste weg terug hadden gekozen. En midden in de geul voor de wind tergend langzaam toch niet vooruitkwamen in de sterke tegenstroom. De Gulden Willem won glansrijk door deze tactiek. Doordat de andere slimmeriken ophielden met (wedstrijd)varen

of van scheepstype veranderden kon het gebeuren dat we jaren achtereen in wedstrijden eenzaam aan de kop onze strijd voerden. Anderen liepen in zeilervaring jaren op ons achter en/of kenden het vaargebied minder goed. Ondanks het gebrek aan echte tegenstand bleven we er naar streven goed te varen. De situaties met licht weer zijn op stromend water het ergst. Als je niet oppast gaat de stroom er voortijdig met jou vandoor en haal je de boei nooit of te nimmer. Tussentijds ankeren is een optie. Daarmee zijn we een paar keer geweldig de mist in gegaan. De ene keer doordat we in de concentratie op een krappe boeironding niet in de gaten hadden dat een ander, die eerder bij de boei was, zonder herkenbaar teken geankerd lag. Waarna we reddeloos tegen zijn boot aandreven toen onze gang er na de ronding uit was. En een andere keer toen we na een hele tijd geankerd te hebben en er weer een zuchtje wind kwam onze koers naar ondieper water zetten, waardoor we onwetend van het kwaad dat we over ons zelf uitriepen de ronding van een merkteken van de baan weer ongedaan maakten, en... reglementair werden gediskwalificeerd.

Omweg Buitenstrooms loont © Fred.J.Ilicht.

DE LES VAN DE LOZE LUS.

Neem een touwtje en geef daarmee op de kaart de werkelijk gevaren route aan inclusief de slagen die je maakt. De te nemen merktekens markeer je met een punaise of iets dergelijks. Als je het touwtje strak trekt moet blijken dat het touwtje langs de merktekens van de baan blijft lopen zonder er achter weg te schieten.

In ons geval hadden we als eerste (boot 1) boei A over bakboord genomen. En moesten vervolgens ongeveer haaks de geul oversteken om boei B over stuurboord te ronden. De wind viel weg, de stroom pakte ons. En we dreven een eind weg voor het anker pakte op diep water, zeg punt C. Anderen zagen het gebeuren en lachten in hun vuistje. Zij gooiden een anker uit direct bij boei A in het nog ondiepe deel. Na verloop van tijd kwam er weer wat wind, de stroom was weliswaar wat afgenomen, maar wij moesten wel een heel eind stroomopwaarts kruisen om alsnog bij boei B uit te kunnen komen. We dachten er slim aan te doen de dichtstbijzijnde ondiepe kant weer op te zoeken. Daar voorzichtig op te kruisen, tot zover, dat we boei B zonder problemen zouden kunnen halen. Daarvoor moesten we nog een eind verder terug ten opzichte van boei A. De gedachtenfout die we toen gemaakt hebben is dat we dachten dat we niets meer met boei A te maken hadden, omdat we die

al veel eerder gerond hadden. Door de pogingen om hoogte te winnen om bij boei B te komen, hebben we onze 'ronding' van boei A als het ware ongedaan gemaakt. Trek maar aan het touwtje en je ziet het.

GARNALENRACE

Van elke wedstrijd steek je wel weer wat op. We maten onze krachten ook een aantal jaren in Delfzijl bij de traditionele Pinksterwedstrijden en een weekend later bij de Delfzijl-Borkumrace: een oostelijke variant van de meer bekende H-T race. Ook daar vielen we meermalen in de prijzen. De prestigieuze bekens wogen evenwel niet op tegen het gedoe eromheen om de schouw tijdig ter plekke of weer in de thuishaven te krijgen. Temeer daar het weer zich vooraf niet laat regelen. Daarvoor in de plaats is voor ons eigenlijk de 'Garnalenrace' gekomen: een wedstrijd over het wad, routevrij van start tot finish. De finish tussen twee boeien bij het Ra-wadje, nog voor de Eems. De startlijn ligt tussen de boei in het verlengde van en het oostelijk havenhoofd bij Lauwersoog.

Voor diepstekende schepen is de Lauwersoog-Borkumrace ontstaan, die evenals de Garnalenrace voor ondiepe schepen, gezien wordt als aanbrengwedstrijd voor de Borkum-Delfzijlrace. Op Borkum tref je dan de wedstrijdvloot van de Delfzijl-Borkumrace. Als je Borkum tenminste haalt...! Om zeilend op tijd over het wad te komen, moet je nogal wat mee hebben.

Ten eerste genoeg water om 'erover' te komen. Te vroeg of te snel starten heeft soms geen zin, je blijft dan als eerste steken, als ondieptebaken voor de concurrentie. Waarbij je mag hopen dat ze niet vlak achter je zitten. Dat overkwam ons zusterschip *Gosiemijne* eens, die ook onbestuurbaar door de ondiepte, ons slechts ternauwernood kon ontwijken.

Ten tweede wind uit de goede hoek: bij een oostelijke wind kun je het wel schudden, dan haal je het geheid niet met één hoogwater. Meermalen is het voorgekomen dat de deelnemers onderweg bleven steken, soms ongelukkigerwijs op een onvoorzien bulje, als je nog tracht af te steken terwijl het water al een tijd zak-

Els en Luuk gaan ervoor! Foto: Joske Knol.

kende is. Degene die na jou komt is dan gewaarschuwd en zoekt tijdig de geul weer op. Totdat ook daar geen water genoeg meer staat natuurlijk. Het zijn uitermate leerzame wadverkenningstochten.

De wedstrijdcommissie in Lauwersoog is creatief geworden in het uitstippelen van routes voor ons soort schepen. Een variant is bijvoorbeeld een rondje Engelsmanplaat. Of over het wantij onder oostelijk Schiermonnikoog zoals in 2000 het geval was. Ook die keer ligt me nog vers in het geheugen. We mochten beslist niet blijven steken, vanwege een geboekte vliegreis de volgende dag, om ons bij Rinske te voegen, die ver weg zat jarig te wezen. Joske was mee als bemanning, evenals mijn broer Fred. Beiden zouden desnoods als het 'mis' ging de volgende dag de boot door de sluis en naar de jachthaven kunnen brengen. Als wij er maar af konden zonodig met behulp van een nachtelijk hoogwater. Aanvankelijk staat er een leuk westelijk windje. De start is naar het oosten, drie uur voor Hoogwaterspring. Er zal veel water komen.

THEELABELTJE ALS TELL TALE

Gaandeweg neemt de wind af, maar met de stroom mee komen we op een bepaald moment wel over het wantij en hebben nog net genoeg wind om vooruit te komen in de tegenstroom aan die kant. Zorgvuldig buiten de geul blijvend, heel berekenend varend om niet voortijdig weggezet te worden vòòr het verste merkteken, dat gerond moet worden en in de stroombaan van de geul ligt. Alles lukt volgens plan. Als wij als eerste die boei ronden hebben we zelfs nog wat stroom mee terug. Toch wordt het daarna echt zenuwslopend. De wind valt geleidelijk aan helemaal weg. De Waddenzee ziet er uit als een spiegeltje. We drijven richting wantij, soms dwars of zelfs achterste tevoren. Stroomvariaties veroorzaakt door de bodemstructuur zullen hier debet aan zijn. Onze grootste zorg is het zien en benutten van elk zuchtje wind om de neus de goede kant uit te houden. We MOETEN voor het tij kentert over het wantij zijn, anders kunnen we de wedstrijd wel vergeten. We spreken een uiterste tijd af waarop we beslissen of de motor gestart zal worden. We zetten een kopje thee om de spanning te breken. Fred krijgt een lumineus idee om het labeltje van het theezakje als tell tale te gebruiken. Het wordt opgehangen aan het wedstrijdnummer tussen de sta-

gen. Zowel aan bak- als aan stuurboord. Een vouwtje erin..! Het werkt perfect. Het minste geringste zuchtje zien we. En zo ontdekken we waar de wind 'het meest' vandaan komt. Voorzichtig proberen we de boeg de juiste kant uit te krijgen om dat zuchtje dan ook 'ten volle' te kunnen benutten. Het lichaamsgewicht aan boord wordt verdeeld om een lichte helling te maken. De zwaarsten, Fred en Luuk maken de lage kant. Joske (voorop) en ik (stuurvrouw) als lichtsten aan de uiteinden. We durven haast niet te bewegen, noch te praten, zo stil is het. Alle ogen zijn gericht op het theelabeltje.

Om een lang verhaal kort te maken, we hebben het wantij, de eerste prijs en het vliegtuig gehaald. De meeste andere deelne-

Fred bevestigd theezaklabeltje als tell tale

Lichtgewicht Joske op voordek.

mers hebben de strijd voortijdig moeten staken om op motor nog terug te kunnen komen bij de sluis en in de haven, voor de seizoen afsluitende barbecue bij het clubschip. De traditionele Optimistenwedstrijd tussen wedstrijdvaarders moesten we die keer helaas laten schieten.

De volgende, afsluitende, aflevering van deze serie gaat over familie- en bootonderhoud en een kijkje buitengaats.

Westerdijk VaardersContact
els.luuk@worldonline.nl
www.westerdijkzeeschouwen.nl

ww.wadvaarders.nl
berichten@wadvaarders.nl